

DIOGEN[®]

PRO KULTURA MAGAZIN
CULTURE MAGAZINE

Ladislav Babić

Pobrkali prioritete

Veliki broj nezavisnih, antifašističkih orjentiranih organizacija i istaknutih pojedinaca širom regije, odnosno kulturnog prostora bivše *Jugoslavije*, jasno su izrazili svoj stav povodom mise koju je kardinal *Puljić* održao za „žrtve“ *Bleiburga* – odnosno tzv. „*križnog puta*“ tijekom par ljetnih mjeseci *1945. godine*. Lijepo je komentirao jedan komentator licemjerstvo preuzimanja naziva biblijskog *križnog puta* nevinog „*bogo-čovjeka*“, za onaj koji je prolazila mješavina većinskih ustaša i ratnih zločinaca, i tek manji broj nevinih civila. Među organizacijama koje su osudile namjeru kasnije održane mise, unatoč protivljenju velikog dijela regionalne, a nadasve bosanskohercegovačke javnosti koja je to izrazila na prilično masovnom sarajevskom [prosvjednom skupu](#):

bila je organizacija književnika te države - *P.E.N. klub* sa svojim [protestnim pismom](#), s potpisima nešto više od polovice svojih članova (42 od [82](#)):

„Mi, doljepotpisani članovi i članice P.E.N. Centra u Bosni i Hercegovini, povodom evropskog Dana pobjede nad fašizmom, potvrđujemo svoju odanost antifašističkim vrijednostima slobode, jednakosti i tolerancije među ljudima, koje su istovremeno i vrijednosti koje zagovara Povelja Međunarodnog P.E.N.-a. Zbog toga smatramo da je ideja da se u Sarajevu organizira komemorativna misa za fašiste i njihove simpatizere koji su nastradali u povlačenju fašističkih i nacističkih snaga prema Bleiburgu sramotna za ovaj grad i za ovu zemlju. Antifašistička pozicija koju zastupamo je bolja i humanija strana povijesti, i u to ime, iz poštovanja prema brojnim nevinim žrtvama ustaških zločina, zahtijevamo da se planirana misa otkaže.“

Koliko dok si rekao keks, četiri hrvatska člana kluba isti su čas dala [ostavku](#) na svoje članstvo, što je nekako najbolje – ali najsmušenije – obrazložio njihov, sad već bivši član *Miljenko Jergović*:

„Stvar je, zapravo, vrlo jednostavna, rudimentarna skoro: intelektualna zajednica jednoga grada, koja vidi fašizam u narodu koji u tom gradu čini već jedva prisutnu, brojem zanemarljivu manjinu, a odbija, i to vrlo uporno i dosljedno, vidjeti fašizam u narodu koji čini preko devedeset postotnu većinu u Sarajevu, intelektualna je zajednica s kojom ne želim imati veze“

Koji dan poslije isto je učinio teolog, pisac i prevoditelj *Alen Krstić*, dajući u svoje i u ime rečene četvorice, [obrazloženje](#). Nimalo ne sumnjajući u antifašizam četvorice „otpadnika“ (*Jergović, Đikić, Lovrenović, Ivanković*) i pridruženog im *Krstića*, treba spomenuti da je trenutak njihove ostavke posve krivo izabran, djelujući kontraproduktivno protivljenju oživljavanja fašizma na mnogo širem području od *glavnog grada BiH*. Sasvim je passe prigovarati jednom gradu proteste protiv revizionističkog, prozirnog pokušaja uvaljivanja mise za „nevine žrtve“, iza čega su stajali: proustaški *Počasni bleiburški vod* kao glavni organizator, *hrvatski Sabor* kao pokrovitelj slabo zakrinkane mise pod patronatom „*Crkve u Hrvata*“, te najveći dio *predstavnik hrvatskog konstitutivnog naroda u BiH*, koji plešu kako im hrvatska središnjica svira.

Naime, ako su *Jergović* i društvo odavno vidjeli fašizam među *Bošnjacima* - u što ne sumnjam - sasvim je passe u trenutku praktički oficijelnog slavljenja fašizma drugog naroda postupiti kao što jesu. Trebalo je to učiniti mnogo, mnogo

ranije! Ovako će se morati raspliniti u objašnjavanjima svog čina, za razliku od onih par tisuća ljudi koji su nekalkulantski na ulici poručili što misle. Čin hrvatskih literata je posve krivo tempiran, a objašnjenje prilično jadno. Sve treba svesti na kontekst zbivanja, a ovaj je bio prilično jasan. Obračun s cehovskim društvom, bošnjačkim fašizmom i s onima koji ga moguće podržavaju ili šute o njemu, nije se smio desiti upravo u ovom trenutku, jer to rađa više kontroverzi negoli razjašnjava stavove četvorice bivših članova *PEN*-a, zaplićući sve u jedan nepotrebn galimatijas. Spočitavati, kao što to *Jergović* radi, je krajnje naivno, tim prije što se misom rehabilitirao ustaški fašizam kojega je dobrim dijelom zastupalo i tzv. „*cvijeće hrvatskog naroda*“ (muslimani, današnji *Bošnjaci*), pa se misa – makar moguće samo formalno - odnosila i na njihove „*žrtve*“. Skoro pa bismo mogli shvatiti kao prigovor prosvjedima stranih ambasadora, inostranim medijima ([1](#), [2](#), [3](#)), ili centru "[Simon Wiesenthal](#)" - a što se vi imate miješati, ustaše su „*naša (hrvatska) stvar!*“, pritom kao zaboravljajući da je *BiH* činila dio *NDH*, te se po samoj prirodi stvari ne tiče samo *Hrvata* nego većine stanovnika regije. Bili oni među zločincima, žrtvama ili antifašistima (i njihovim potomcima) koji su pružali otpor. Osnovna je pogreška istupanja spomenutih pisaca – ponavljam, ne sumnjajući u njihov antifašizam - u tempiranju postupka.

Što se *P.E.N.*-ove greške tiče, ona nije u trenutku reakcije, niti u tome što bi ista bila „*pomalo trivijalna i djetinja, naprosto naivna*“, kako tvrdi *Krstić*, već u tome što se s minimalnom natpolovičnom većinom potpisanih članova uvaljuje kao stav ove organizacije. Nije ni u tome što sugerira *Lovrenović*:

„*Ne mislim da je povijest moguće, osim ideološki omeđeno, razvrstati na njezinu bolju i goru, humaniju i nehumaniju stranu, niti da pisac ima zadaću „zastupanja“ neke od tih strana kao što se sugerira u pismu članova bosanskohercegovačkog PEN-a...*“

jer to se kao sugestija pojedincima ne da iščitati iz protestnog pisma, niti vjerujem da je *P.E.N.* ikako nametao svojim članovima slične stavove, posebno u svijetlu činjenice da je *Jergović* svojedobno [pisao](#) o *Draži Mihailoviću*:

„*...Od takozvanih velikih historijskih ličnosti, u mojim knjigama se pojavljuje samo jedna, i to kao epizoda. To je Draža Mihailović u Dvorima od oraha. Moram priznati da, kada sam to pisao, bilo me je malo strah šta će ljudi u Hrvatskoj reći i ko će me i kako zbog tog Draže Mihailovića napasti. Jer, on nije prikazan kao sotona, što bi iz hrvatske perspektive bio red i obaveza, nego je prikazan kao jedna prilično tragična ličnost. No, dogodilo se da to niko živ nije primijetio. Iz toga*

zaključujem da su tu knjigu čitali ili ljudi koji su mi naklonjeni pa su razumjeli o čemu pišem, ili su mislili da je to neka moja ekscentričnost, ili nisu shvaćali o čemu je i o kome tu zapravo riječ. O Draži sam mogao pisati jer sam razumio njegove motive. Naravno, to ne znači da o njemu mislim ni pozitivno ni negativno. Jednostavno, on je trodimenzionalna ličnost, koja je imala i svoju tragiku i motive i biografiju, sve ono što Milošević i Tuđman nisu imali... “,

što je nailazilo na žustre kritike, ali ga nije spriječilo (p)ostati članom spomenute organizacije, ne glede na *Dražin* evidentni fašizam. Ne smatram da pisac u svom djelu mora profilirati likove pozitivnima ili negativnima, ali kao osoba bi trebao imati određeniji stav o ljudima, jer i *Hitler* je bio trodimenzionalna osoba s motivima, baš kao i masovni ubojica *Breivik*. Organizacija pak koja nema jasni stav u osudi fašizma, spomena nije vrijedna. Prigovarati *P.E.N.*-ovom protestnom pismu nedostatak analitičnosti, u času kad se pojavljuje kao promptna reakcija poradi odavanja konkretne, jadno kamuflirane počasti zločincima i zločinačkom režimu čiji bijahu dijelovi, koristeći kao krinku i alibi nevine žrtve (kojih je dakako bilo), zaista je cjepidlačenje. Nije vrijeme za analize kad treba jasno reći *NE!* – to bi bio podjednaki nedostatak tempiranja kao i ostavke (još više, njihova obrazloženja) petorice literata.

Tako ispada da će moguće čak i većina poznavatelja djela i političkih stavova spomenutih pisaca pogrešno zaključiti, kako je u navedenih nenadano zakucalo „*hrvatsko srce junačko*“ namjesto onog čisto ljudskoga, naprosto iz razloga što su odabrali krivi trenutak za obračun sa svojom literarnom organizacijom, umjesto da je podrže u pravovremenoj i jasnoj osudi *Puljićeve* mise, pridruživši se tako progresivnoj javnosti regije. Za obračune uvijek ima vremena, samo ipak treba poznavati prioritete, posebno ako su izrazito etički profilirani.

22.05.2020.g.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>